

REGIMINUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 7 (112)

1994 m. balandis

Nuplauk mus, Viešpatie, ir pasidarysime baltesni už sniegą. Aleliuja!

Sveiki sulaukę šventų Velykų!

Zenonas Skrickus

Linksma šventė

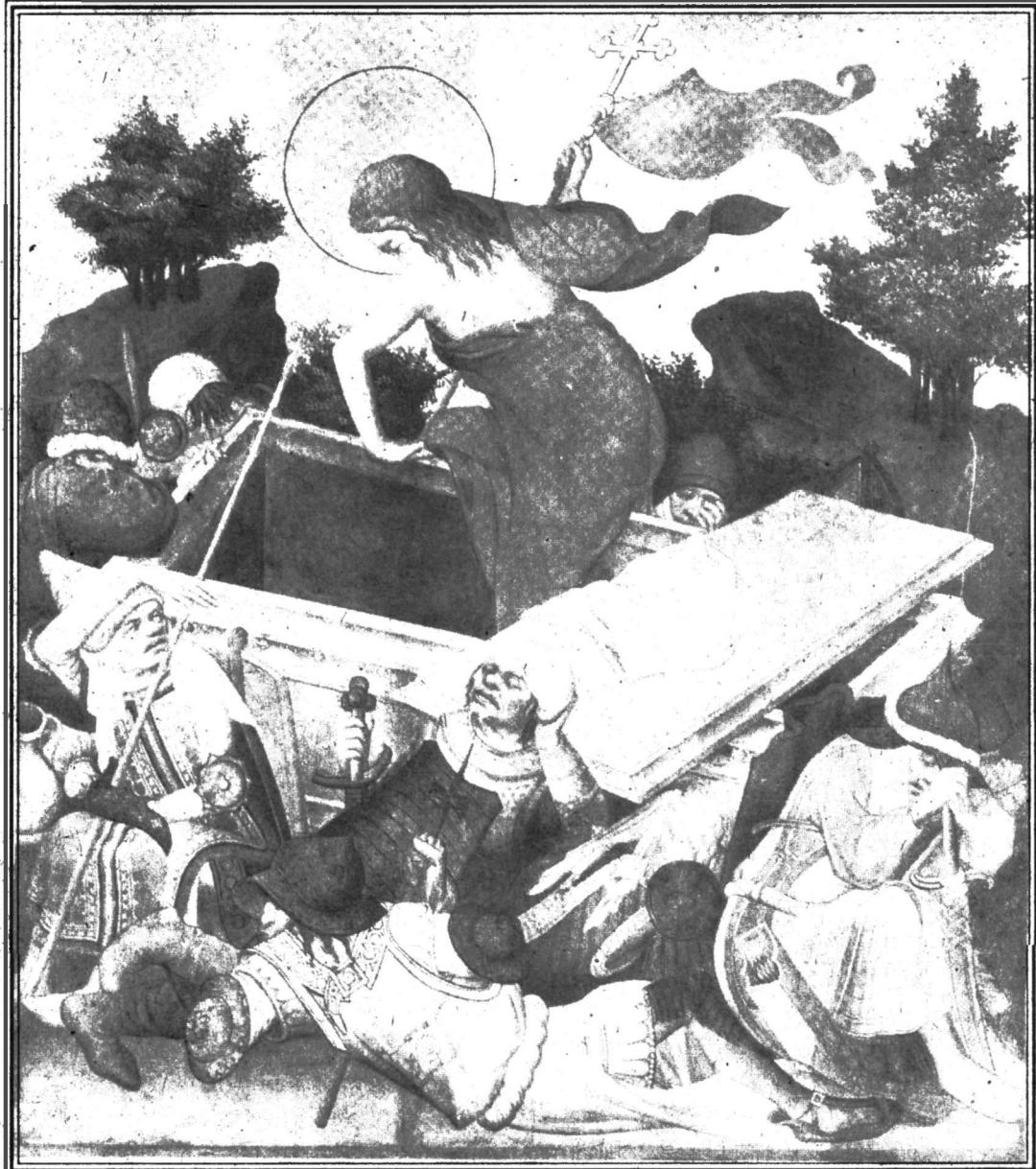
Užmiršk savo vargą - Velykos!
Vel džiaugiamės savo švente.

Stebuklai gyvenimą lydi
beribės erdvės laikuose.

Stipriausios tvirtovės sugriūna,
galiūnus ištinka mirtis,
o Jėzus erškečių karūną
iš naujo užsideda vis.

Daug kartų prikalti prie kryžių,
naikinti ugnies liepsnose,
i nebūti tamšią nuklydė,
vel kylam gyventi. Vel čia!

Pakeli mano sielą, o Kristau!
Tokia mano būtų malda:
Brangiausia pasauly už viską
Tėvynė šventa Lietuva!

Prisikelk

Nupasakok
ledynų šaltą grožį
ir danguje polarines spalvas,
melsvai žalsvas
lytis ant upės kranto...
birželyje... ir niekas netikės.

Nepatikės,
kad kančiomis aptekes,
kai ką praradės, daug ką supratat...

Nereikia pasaky -
Velykos jau atėjo,
Mėnuo pilnati!

Už pasakas ir nebūti
tikrovė daug gražesnė,
kaip dabartis už praetit,
nes dabarty prisikeliam
gyvenimui ir aukai, kad ateičiai nutiestume kelius.

Negalintis aukotis
užmarštyje mugrims,
tamsioj nakty nekleisdamas šviesos.

Sudėk, jei moki degti,
vargu tamsas mišviesk
ir pranašu Tėvynei prisikelk!

Meistras FRANCKE. Kristaus Prisikėlimas

Buvo toks lageris - Pascha

Prano Sandrausko šiandien jau nebéra tarp gyvujų Mano atmintyje išliko vienas jo pasakojimas, todėl kad čia buvo minimas lageris (lyg pasityciojimui), vadinamas Pascha (rus. Velykos).

Sovietinės okupacijos metais Prano Sandrausko gimtajame kaime (Kretingos apskr. Salantų valsč.) Jakštaičiuose gyvenimas visai pakrito. Prano motiną, seserį ir broli ištrémė į Krasnojarsko sritį. Pranas tada buvo pasitraukęs iš namų ir gyveno Klaipėdoje. Ištrėmus šeimą, tuoju pas Praną prisistatė stribai ir pareiškė: "Tavo šeima ištremta, ir tu gali pabėgti į mišką. Esi pavojingas tarybinei santvarkai. Tavęs taip laikyt negalime. Arba dirbsi su mumis, arba tave nuvesime kitur." Ir nuvedé, nes Pranas bendradarbiauti nesutiko. Klaipėdos kalejime tardė pusę metų. Mušė, kankino, kol šis prarasdavo sąmonę. Tada, perleję kibiru šalto vandens, viską pradėdavo iš naujo. Teisė Kretingoje. Teisme net ir liudytojas atsirado - toks Puškorius, kurio Pranas niekada nepažinojo. Jis paliudijo teismui, kad Pranas bendradarbiavo su vokiečiais. Nieko nepadėjo Prano pasiaiškinimas, kad tuo metu dirbęs ir gyvenęs tévų úkyje. Teismas jam atsakéjo 25-erius, ir gana. Ten buvo 300 kalinių, ir pusę jų - lietuvių. Buvo ir kunigas Stirblys iš Joniškėlio. Jis teiké viltį, quodé ir visiems padėjo. Duonos tame lageryje duodavo tik po 300g, o dirbtį reikėjo be poilsio dienų, ir naktimis. Prižiūrėtojai buvo labai žiaurus, karceris niekada nebūdavo tuščias. Dešimtį parų ten išbuvo ir Pranas, gaudamas tik 100g duonos ir stiklinę vandens per parą. Pareiti į baraką iš to karcerio Pranui jau nebeuzteko jėgų. Neše jį nunešė į ligoninę. Išgelbėjo gyvybę tik mamos iš tremties atsiusti ruginiai miltai.

Ten, visai netoli, ir buvo mirtininkų lageris, vadinas Pascha. Jame laikė visai nusilpusius, paliegiusius kalinius. Jiems neteikdavo jokios medicinos pagalbos. Po keletą kartų per dieną iš to lagerio pėt vartus išvažiuodavo žiemą roges, o vasarą - ratai. Kaskart buvo išvežama po keletą lavonų. Išversdavo juos čia pat, į aplink lagerį iškastus griovius. Aplink buvo labai daug lagerių. Nepakeliamų darbų ir bado išsekinti kaliniai būdavo surenkami ir suvežami į paskutinįjį - Paschos lagerį. Kai kurie iš jų dar savomis kojomis ieidavo į tą mirties zoną, tik išeinančiųjų Pranui niekada neteko matyti.

1956m. Pranas grįžo į Lietuvą. Grįžo iš tremties ir brolis Antanas su seserimi Gražina. Tik motina atgulė amžinam poilsiu į svetimą žemę, taip ir nesupratusi, kuo jis prasikalto.

Paskutiniai mūsų pokalbio su a.a. Pranu Sandrausku žodžiai buvo tokie: "Jeigu jau niekuo prisdėti nebegaliu, tad tik meldžiuosi už Sajūdžio vyrus, stoju sius ginti mūsų žemelės".

1994m. balandis

TRIMINUS

2

Albrecht Dürer. Du angelai, laikantys Kristaus atvaizdą

Iš Figaro laiškų

Magadano moterų kalinių peryiantimo zonoje 1950-1951 m. grudavome iš vyrų žonės laikelių su eileraščiais, pasirašytais Figaro slapyvardžiu. Autoriaus pavarde ligtšiol nežinoma. O iš cemento maišelių mano pasigamintoje knygutėje dar ne viskas išbleko. Turiu vilčią, kad Figaro sudominas ir Jus... O gal kas žinote jo tikrąjį vardą, pavarde? Gal atsilieps ir jis pats?

L.PAULIONIENĖ

Figaro

Nauju metų nakti
As paklausiau vejo
Ką ant aukšto kalno
Raganos kalbejo?
Ką kalbeja mažos
Garbanolos senes
Ant grindų prie laužo
Paslaptinges menes?
Baltai pūgai simučiant,
Prilipines aust
Už lango margo
Vejas musiklauso.

Tekinas, sukaite
Vėjas vakarinis
Sako lemta greitai
Gržti į Tevo ne
Laumijų juokas veržias
Pro langinių plysi,
O vakaris garsiai:
Gržtū! Gržtū! Gržtū!

Kokia graži esi, Tevynė,
Brangi kaip niekados!
Šiandien mes tavo vardu minim
Su liudesiu veiduosis
Tu taip susenusi, be laiko
Nu skausmo praziliat
O andai dar naivū lyg vaikas,
Lyg nuotaka buvai.

Ant kaklo gintaro karoliū,
Su rūtu šakele.
Paskui be ušarų pagpuolei
Golgotos kelyje.

Ir prause Tavo veldu liečiai,
Ir baltino speigai -
O mes be teoškes, be vietas
Likimo vanagai.

Ikibū aš nukso saide į kasis
Ir keliausi per pasaulį į dausas.
Aplankysiu sniego kalnus, erelius
Mano žirgas, mano balnas saulė bus.
Skausmo taučė - juodo vargo nemunuai
Pasilikš čia erdvės margos amžinai.
Švilps vėjelis vakarims pro mane,
Skës žvaigždutes sidabrinės Nemune.

Tenai Baltija gražuolė ir namai-
Ten darželiuose žaliuoja Jazminai.
Ten prie kryžkelės smūklio, prie brangaus
Poilsiu sparnai manieji susiglaus.
Ir užtrauksiu dainą naują iš širdies-
Nemune lelijos baltos sužydes.

Magadanas, 1950-1951 m.

Panaros mūši prisiminus

1945m. prieš pat šv. Velykas, Šarūno partizanų rinktinė buvo apsistojusi Panaros kaime. Netikėtai užpuolė iš Merkinės rusų įgula ir teko atkakliai susikauti. Rusai pasalūnai vilkėjo baltais chalatais. Naudodamiesi šlapdrabā, giliomis pusnimis ir siaučiančia pūga, je prišliauždavo visai arti. Ir tik tada mes galėdavome gintis ir atsišaudyt. Kautynės buvo sunkios: nelygios jėgos, akinantis sniegas ir dar nepriyra mūšiuose mūsų partizanai. Bet gynėmės narsiai visą dieną. Vakarui artėjant, priesai prisiengė tamša, pasitraukė Merkinės link. Buvo kalbų, kad Karvelio raitujų būrys stovintis Seirijų miške. Traku vadina mame, skubėjo mums padėti, bet rusus sutiko jau besitraukiančius ir čia jiems sudavė smūgi. Pasalūnų žuvo 72, o partizanų - 7. Mes išvargė, kiaurai permirkę išskirstėme Panaros kaime pas gyventojus. Šiek tiek išsidžiovinė drabužius, kelias valandas pailsėj, vos rytui švintant, per Guobinių ir Ricielių kaimus patraukėme į Pūščios miškus.

Tą rytą Veisiejų rajono prokuroras Juozas Stabingis, suorganizavęs Veisiejų ir Leipalingio stribus, atvažiavo į Ricielių mokyklą. Suvarė į ją vėles gyventojus kažkokiam mitingui-susirinkimui, o lauke pastatė sargybą. Rusų įgula, sustiprinusi jėgas, nuo Merkinės atvažiavo testi vakar nebaigtą mūšio. Mūsų pėdsakais išsidėšiusi vilnimi, suko pro Ricielių mokyklą. Stribai juos pastebėjo ir, pamane, kad tai partizanai, pranešė prokuroriui. Tas išejęs iš mokyklos įsakė šaudyti. Rusai, manydami, kad mokykloje apsistoję partizanai, irgi atidengė ugnį. Užemė mokyklą, galėjo išaudyti visus ten esančius. Viens vėles gyventojas tai suprato. Išejo ir iškėlė baltą skarą. Priėjės arčiau rusų, pasakė, kad čia savi. Tada rusai įjovėsi šaudę ir nuėj į mokyklą sakė: "O j-mat, būtume savus išaudę". Rusų kariuomenė toliau néjo, gržo atgal.

Per šį susišaudymą žuvo Veisiejų rajono prokuroras J. Stabingis ir vienas stribas, o viena Leipalingio stribą partizanai sugavo kitame kaime.

Gal kas geriau prisimenate šias kautynes? Rašykite "Tremtinui".

Balys VIRBALIS

IS SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Laisvė - Dievo dovana žmogui

"Kaip Jūs suvokiate laisvę dabar?" - paklauso radijo korespondentas prof. V. Landsbergi. Jis atsakė:

Laisvė yra prigimties, Apvaizdos, Dievo dovana žmogui. Seniai, dar Didžiosios prancūzų revoliucijos laikotarpiu, buvo pasakyta pagrindinė tiesa: žmogus gimsta laisvas. Niekas negali būti pavergtas. Niekas negali pasakyti: jis gimė vergas, jis bus vergas. Kas taip sako, eina prieš prigimtį, prieš Dievo valią ir žmoniškumą. Žmogus turi laisvę pasirinkti savo kelią ir yra už tai atsakingas. Jeigu jo laisvės keliai naikina kitą žmogų, pažeidžia kito žmogaus teises, tai čia ne laisvė-savivalė, smurtas, chaosas. Dėl to žmonių bendruomenės sukūrė papročius-neraštus įstatymus, elgesio tvarką, visuomenės nuomonę ir rašytinius įstatymus su visa teismų sistema. Ji nubrėžia ribą, kur yra laisvė, o kur prasideda savivalė ir nusikaltimas. Todėl šitų dalykų nereikia painioti. Dabartiniame mūsų gyvenime jie painiojami ir, siautėjant nusikaltimams, kas nors ima ir pasitycioja: stai, norėjote laisvės, turite... Tačiau, kai visuomenė ir valstybė nesusitvarko su nusikaltėliais, tironija, kuri pažeidžia visų laisvę, negali būti atsvara. To reikia išmokti. Šiandien žmonės jau pasiilgsta tironijos, ekzekucijų, šaudymų, kadtikai sumažėtų nusikaltimų.

Laisvė ir atsakomybė yra neatskiriami dalykai. Mes žinome, kad atsakomybė ateina iš aukščiau. Žmogus turi pasirinkimo laisvę. Jis kai kada nepagrįstai burnoja prieš Dievą- kodėl Tu man leidi neteisingai elgtis? Tu galėtum to neleisti. Sovietmečiu nuolat girdėdavome pasiteisinimų: stai, visuomenė mane blogai išauklėjo, aš nekaltas. Pagrindinis principas, einantis iš aukščiau ar iš pačios žmogaus prigimties, yra toks: žmogus pats atsakingas už savo pasirinkimą naudotis laisve. Jis tiek atsakingas, kad gali net netekti laisvęs, jei ja nusikalstamai naudojasi. Arba jis Dievas nubaudžia kitaip būdais, kai nedoras žmogus, nors aptekęs turtais, turi galimybę kitus žmones persegoti, terorizuoti, mėgautis tuo, nėra laimingas. Tokia išsigimus laimė tikrojo džiaugsmo neteikia. Tikrasis džiaugmas yra kitur.

(Lietuvos radjas, 1994m. kovo 19d.)

TELE-3 ne niokoti, o stiprinti!

Seimo nariai R.Ozolas (Centro Sajunga), A.Stasiškis (Tėvynės Sajunga), M.Treinys (Tautininkų sąjunga), J.Tartilas (Demokratų partija), I.Uždavinyis (Krikščionių demokratų partija) ir A.Lisauskas (Neprisklausomybės partija) susirūpino neprisklausomos televizijos padėtimi. Politikai savo pareiškime rašo, kad "jvairių samprotavimai ir spėliojimai, kuriais bandoma pagrasti priekaištus bei kaltinimus TELE-3, neišlaiko jokios kritikos- net jeigu jie būtų realūs. Tai galėtų ir turėtų būti sprendžiama teisiniais metodais. Todėl kampanijos, nukreiptos prieš TELE-3, eskalavimas įgyja politinio dorojimosi pobūdį. Beje, atvirai politiniai motyvais bandoma užvaldyti ir neprisklausomą "Valstiečių laikraštį".

Politinės partijos yra išsiokinios, kad valstybinių struktūrų nevaldomos ir neprisklausomos masinės informacijos priemonės yra pagrindinė ir būtina demokratijos prieleda. Valdžia... privalo ne niokoti, o stiprinti neprisklausomas masinės informacijos priemonės. Ši nuostata besąlygiškai taikytina ir TELE-3 stočiai".

Ginklu pirkimas - politinis reikalas

Šešių Vyriausybės ministras Aždrui Butkevičius spaudos konferencijoje aiškino "nelabai suprantas, kas stimuliuoja tokį energingą puolimą"- bemaž pušimtis kratų ir kampanija per masinės informacijos priemones, kuriai "aiškių nepakanka vien žurnalistinio interesu". Eksministras pasakė, kad "paskutinis ministeriavimo etapas buvo sunkus- nuolatiniai principiniai konceptualaus plano nesutarimai su Nacionalinio saugumo komitetu ir su jo pirminku ponu V. Petkevičumi" privertė jį atsistatydinti. Jo nuomone, ši suplanuotą puolimą salygoja "ganetinai stipri konfrontacija" Rusijos viduje ir tos konfrontacijos pasireiskimai pas mus". Paklaustas, ar jis nėra prieš M. Burokevičiaus ir J. Jermalavičiaus suėmimą, ironizavo, kad "dar vis galvojama; jog šių dienų dieudukai yra tikrieji sausio 13-osios įvykių organizatoriai Lietuvoje. Negi manote, kad dėl jų veiklos Lietuvoje atsirado generolas Ačialovas su "Alfos" grupe ir buvo permesta desanto divizija?" A.Butkevičius mano, kad tokie areštai "neturi pažeisti nacionalinių interesų". Paaškinės, kad "Selmos" firma statė rusų kariškiams namus už iš jų gaunamus ginklus, eksministras teigė, kad "ginklu pirkimas- tai ne tečtinis, ne ūkinis, o politinis klausimas. Kol nebuvome atkūrę neprisklausomos Valstybės, tai kitokių būdų gauti ginklų, kai nelegaliu būdu, apskritai nebuvu. Iki mūsų valstybės pripažinimo visi būdai, kuriais buvo gauta ginklų, kokių nors atžvilgiu yra nelegalūs, kai nėra tarpvalstybinio susitarimo. Šis susitarimas su Rusijos gynybos ministerija buvo pats pirmasis. Rusija, parduodama mums ginklų, pripažino mus antrą kartą... Buvau spaudžiamas greičiau apginkluoti savanorius ir kariuomenę. Valstybės teritorija turi būti kontroliuojama, jau nekalbant apie jos gynimą. Galimos įvairios provokacijos, sakysim, dviejų šimtų vyrų gauja, kai Makutinovičiaus OMON'as, imtų terorizuoti valstybę. To negalima leisti. Pats pirmasis reikalas- įsigyti ginklų. Ką ir padarėm."

Eksministras paneigė I. Stankovičiaus dalyvavimą ginklu pirkimo operacijose, bet pasakė, kad jis yra "geras medžioklinių ginklų specialistas" ir pirkęs medžioklinį šautuvą sau. Paklaustas, kodėl I. Stankovičius vieną dieną iš eilinio staigiai tapo Lietuvos kariuomenės pulkininku, A. Butkevičius paaškinė, kad šis asmuo "turi aukštajį išsilavinimą, išklausa kursus JAV ir po to jam buvo suteiktas karinis laipsnis, atitinkantis jo galimybes ir vykdymą darbą... O kad jis KGB agentas, slapyv. Gnatas-tai tą reikia irodyti".

1994m. balandis

TREMINTYS

3

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Parengė
Edmundas SIMANAITIS

Reikalaus uždrausti LDDP

Lietuvos žemės savininkų sajunga ir Lietuvos teisininkų draugija kreipėsi į Prezidentą, Seimą ir Vyriausybę dėl nesenai priimto antikonstitucisko žemės įstatymo. "Dabartinę žemės nacionalizaciją, jos pirkimą ir pardavimą spręs ne įstatomas, o rajono ir sostinės valdininkai... Mes esame tikrieji žemės savininkai, mūsų žemės nuosavybės laikštį niekas nepanaikino ir neturi teisės panaikinti. Šie valdžios veiksmai yra antikonstituciniai, neteisinių. Seimas ir Vyriausybė toli peržengė savo igaliojimų ribas, o Prezidentas prisimena Konstitucijos 23 straipsnį ("Nuosavybė yra neliečiamā") tik gindamas korumpuotų valdininkų inetresus. Tokia valdančiosios partijos politika supriekšina žmones, griauna valstybingumo pamatus ir trukdo nepriklausomos Lietuvos atkūrimą.

Ižūlus bandymas pakartoti 1940 metus kaip kortų namelį sugriovė Tautos susitaikymo idėją ir verčia mus skatinti visas politines partijas peržiūrėti savo principines pozicijas buvusių sovietinių kolaborantų atžvilgiu", - rašoma dokumente.

Toks įstatymas - tai "daugiau negu lengvabūdiškas politinis žaidimas, kuris skaudžiai atsilieps tautos moralei ir valstybingumui", - išpeja žemės savininkai ir teisininkai.

"Mes reikalausime, kad LDDP, kaip TSKP-LKP ideologijos tėsėja, kaip nepripažintanti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, grobianti dešimtmečiai sukauptą ir iš kartos į kartą perduodamą Lietuvos piliečių turą, kaip nusikalstama organizacija, būtų uždrausta, jos turtas nacionalizuotas, jos narių ir valdininkijos turto šaltiniai būtų labai griežtai deklaruoti", - rašoma kreipimesi.

Du trečdaliai žemės dar nesugražinti savininkams

Seimo narys V.Lapė spaudos konferencijoje pasakė, kad naujasis žemės įstatymas "buvo rengiamas gana demokratiškai, išklausius daug ne tik Opozicijos, bet ir kitų visuomeninių organizacijų bei specialistų pastabų, tačiau kelia didelį susirūpinimą, kaip šis įstatymas pradės veikti. Mat jis taikytinas tada, kai žemės reforma bus jau pasibaigusi. Iš tiesų reforma tik pradėta, ir ji gali trukti dešimtį ar daugiau metų. Opozicija balsavo prieš, nes įstatyme yra daug ginčytinų vietų, palikta galimybė valdininkams savavaliauti. V.Lapė aiškino, kad negalėjo įtikinti Seimo daugumos, jog žemės privačių namų statybai nevalia paimti į valstybės fondą. Ji turi būti išperkama iš savininkų. Dabar savininkams nesugražinta žemė bus paimama į valstybės fondą ir gali būti atimta iš savininkų. O tokios nesugražintos žemės, Seimo nario nuomone, gali būti net du trečdaliai. Svetimos žemės dalijimas ar pardavimas be savininko žinios ir valios labai supriekšintų žmones.

Tokioje politikoje galima ižvelgti toli siekiančių tikslų. DDP, suspėjusi išdalyti atimtą žemę, sukuršintų žmones, ir tokiu nedoru būdu laikinai susirastų rinkėjų balsų būsimuosiuose rinkimuose. Matyt, rastusi tokią, tačiau tai jau ne tik teisinė, bet ir skaudi moralinė problema.

Lietuva ne skolininkė, o nukentėjusi šalis

Seimo Opozicijos lyderis prof. V.Landsbergis Berlyne kovo 22d. pareiškė nuomone dėl naujų SSRS turto dalybių. Kovo 11-ają (kokis sutapimas!) NVS užsienio reikalų ministras svarstė, kaip padalinti buvusios SSR Sąjungos civilinius laivus NVS ir Baltijos šalims.

Prol. V.Landsbergio pareiškime rašoma: "Lietuva visą laiką buvo teisiškai ir politiškai nuosekli, atsisakydama šio pobūdžio dalybių, kurios atgaline data legalizuotų jos neteisitę inkorporaciją į SSRS, bet reikalaudama kompensacijos už jai padarytą visokeriopą žalą. Tapdama paveldėtoja, ji neturėtų ko reikalauti, o dar būtų pati iš naujo spaudžiama pripažinti ir prisiimti kokias nors užsienio skolas. Buvusios SSRS atžvilgiu Lietuva yra ne skolininkė ir dalininkė, o tikta nukentėjusi šalis. Tad ir Lietuvoje priregistruoti laivai yra Lietuvos nuosavybė be jokių dalybių.

Nepaisant Lietuvos susisiekimo ministerijos anksčiau padarytų ir kai kurių jos pareigūnų tebedaromų šiurkščių klaidų, reguliuojant turtinius santykius su NVS šalimis, nauju "realistiniu" pagundu ši tą neva laimėti, o daugiau prarasti, ir nauju tarptautiniu teisiniu pinkliu turi būti kategoriskai atsisakyta".

LDDP késinasi į demokratijos pamatus

Iki 1940m. vidurio žemės ūkio rūmai, nevalstybinė institucija, besirūpinanti šalies žemės ūkio pažanga leido populiariausią Lietuvos laikraštį "Ūkininko patarėją". Okupavus Lietuvą, šis leidinys buvo nusavintas, pavadintas "Valstiečių laikraščiu" ir paverstas LKP CK organu. Toks jis buvo iki 1992m. vasario mėnesio, 1992m. vasario 14d. laikraštis vėl tapo nepriklausomu. Privatizavimo akto teisėtumą patvirtino Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

Dabartiniai LDDP neteiseti bandymai ši kalmo laikraštį "atsilimti" kelia nerimą ir susirūpinimą visoms Lietuvos demokratinėms jėgomis. Mes remiame laikraščio žurnalistų ir skaitojo pastangas išlaikyti "Valstiečių laikraštį" nepriklausomą. Mes, ši pareiškimą paskirašiusių partijų ir visuomeninių organizacijų atstovai, kviečiame ir kitas partijas bei visuomenines organizacijas paremti "Valstiečių laikraščio" žurnalistų ir mūsų poziciją.

Lietuvos tautininkų sąjunga M.Tremintys, Lietuvos PKS A.Stasiškis, Lietuvos KDP P.Katilius, Lietuvos centro sąjunga R.Ozolas, Lietuvos PKTS B.Gačauskas, Nepriklausomybės partija Alisauskas, Tėvynės Sąjunga (LK) M.Laurinkus, LR piliečių chartija V.Motiejūnas, Lietuvos Sąjūdis R.Batūra, Lietuvos žemdirbių Sąjūdis V.Čeginskas, Lietuvos valstybės sąjunga SLiudvaitis, Lietuvos liberalų sąjunga A.Lukšas

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Parazituojančių UAB pelnai

Seimas sudarė komisiją energetikos kainoms ištirti ir paskyrė tos komisijos pirmininku DDP frakcijos atstovą Seimo narį Vytautą Šumakari. Šis surengė spaudos konferenciją.

Per pastaruosius trejus metus šiluminės energijos pareikalavimas ir suvartožimas sumažėjo perpus, energijos gamybos sąnaudos išliko fos pačios, o energijos kainos vis klio ir klio, pavyzdžiul, 1993m. Jos buvo net 48 proc. didesnės negu Vakarų Europoje. Pagal sutartį su Lucoliu 80 proc. perdirbtį gaunamos naftos gržinama Rusijai. Likusieji produktai lieka Lietuvoje, tačiau jie nepatenka į V "Lietuvos kuro" bazes, kurių iš viso yra 14. Kuras, prleš patekdamas į mūsų automobilių bakus, sruvena į Volgogradą. Ten gerai "pašildės" privačias firmas, bet nesudeges, gržta į Lietuvą. Čia "Šildost" net 58 UAB (I); paskui jis suteka į "Lietuvos kuro" saugyklas. Ir tik po šito vingiuoto ir labai pelningo "verslininkams" ciklo kurq perkasi vartotojai. V. Šumakario nuomone, tarpinė firmų "paslaugų" reikla atsakyti. Vyriausybė sudarė energijos tarifų tvirtinimų komisiją, taigi nebus leidžiama kelti kainą, kol nebus skaičiuojamas pagrįstu tarifas.

Šioje istorijoje itin įdomūs du monetai. Ką veikė iki šiol valstybės kontrolė, leidusi sukurti tokią sudėtingą, bet gerai veikiančią piliečių apiplėšimo sistemą? Ar Seimas nepasitiki specialia, kontrolės tarnyba ir jos specialistais, jei kuriama Seimo komisija iš nespécialistų energetikos kainoms tirti? Ir antra, teisus buvo premjeras G. Vagnorius, kai reikalavo atleisti iš pareigų Energetikos ministram L. Ašmontą. O juk tuometinė kairioji opozicija piestu stojo, kad jis apgintų.

Valdžios spaudimas

Bažnyčiai

Seimo narys, Tėvynės Sąjungos valdybos pirmininkas G.Vagnorius padarė pareiškimą dėl LDDP vykdomas politikos Bažnyčios atžvilgiu.

"Romos Katalikų Bažnyčia, kurios 600 metų suakties Lietuvoje deramai pažymėti neleido komunistinė valdžia, turi didelių nuopelnų Lietuvos valstybei. Ji per visus okupacijos metus nuolat diegė visuomenėje moralės ir doros sampratą, prisidėjo prie tautinės savimonės ugdymo. Kilus nacionalinio išsivaduojuamojo judėjimo bangai, Bažnyčia, atsiliepdamas į tautos lūkesčius, lygia greta įsėdžiu, paremdama Lietuvos Nepriklausomybės idėją. Pažymėdama svarbų Bažnyčios vaidmenį, Lietuvos Respublikos AT 1990m. birželio 12d. priėmė Katalikų Bažnyčios padėties Lietuvoje Restitucijos Akta, kurio nustatė pagrindinius Valstybės ir Bažnyčios bendravimo principus. Dar sovietmečiu- 1990m. vasario 14d. priėtu įstatymu LTSR AT buvo nustačiusi maldos namų ir kitų pastatų gržinimo religinėms bendruomenėms taisykles, kurių iki šiol, nors ir su vargu, buvo laikomasi... Todėl laikome nesuprantamu ir nepateisinamu LR Vyriausybės 1994m. vasario 28d. nutarimą Nr. 146 "Dėl pastatų gržinimo religinėms bendruomenėms", pagal kurį faktiškai sustabdomas ne tik gržinimo, bet ir derybų procesas, taigi Vyriausybė savavališkai imasi revizuoti priimtus įstatymus.

Atkreipiame LDDP valdžios ir Vyriausybės dėmesį į tai, kad bet koks spaudimas Bažnyčiai, įstatymų nesilaikymas didina įtampą visuomenėje, kartu diskredituoja mūsų valstybę civilizuotų šalių akyse".

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Pareiškimas

Dėl kredito įstaigų veiklos

Vyriausybė neįtakoja Lietuvos bankų, kad šie užtikrintų piliečių santaučių saugumą. Leidžia apgavikams naudotis svetimais pinigais, negina indelininkų orumo, sveikatos ir turto.

Vyriausybė ir Lietuvos bankas taupomujų indelių atžvilgiu nesutvarkė kredito įstaigų veiklos. Įstatymuose ir kituose dokumentuose yra daug spragų, kuriomis visokio plauko sukčiai pasinaudoja. Be to, Taupomasis ir kiti bankai, vykstant infliacijai, neužtikrina indelių saugumo ir jų vertės.

Ir šiandien Lietuvos Vyriausybė nepasako indelininkams, ką jie turi darysti, kad atgautų indelius. Vyriausybė ir Lietuvos bankas turėtų ištaisyti padėtį taip, kad užkirstų kelią apgaulei ir nepasitikėjimui.

LPKTS Kauno skyriaus pirmmininkė J. Stadaičienė

Priimta vienbalsiai 1994 03 29

1994m. balandis

REMINTYNUS

4

Ar partizanai teisėtai įsigydavo ginklus?

Šis klausimas nėra retorinis. Masinės informacijos priemonės varo triukšmingą kampaniją dėl "netaisėto" ginklu pirkimo Lietuvos besikuriančiai karluomenėi. Žabų į ši lauželį gausiai pameta pirmiausia Seimo Nacionalinio saugumo komitetas, vadovaujamas odiozinio "liaudies gynėjo" V. Petkevičiaus. Generalinė prokuratūra. Ekonominių nusikalstamų tyrimo komisija ir ypač kai kurie dienrašciai.

Nepavykus apjuodinti sumenkinti ir sunaikinti savanorių tarnybos (SKAT), imtasi naujai organizuoti provokacijas. Kratomis, areštais ir populistiniais šūkiais apie kovą su mafija siekama suformuoti visuomenės nuomonę apie taršamai netaisėtą ginklu įsigijimą Lietuvos karluomenėi. Iš anksto reikia pasakyti, kad kova su ilgapirščiais, pasišildžiusiais delnus perkant ginklus, turi būti griežta. Tačiau jokiu būdu negalima mesti šešėlio ant mūsų jaunutės karluomenės, abejoti jos reikalingumu ir būtinybe ją apginkluoti. Atrodo, kad būtent šito labiausias sfeikiamas. Juk dar Aukščiausioje Taryboje buvo girdėti balsai: "Kam mums kariuomenė? Su kuo kariausime? Ne įaugi su Latvija! Tad-

ir ginklu kareiviams nereikia." Neatsakinga ir naivu manyti, kad rengiantis paskelbtį Kovo 11-osios Aktą, o ir jį paskelbus, buvo galima tikėtis gauti ginklu pagal SSRS Gosplaną paskyras - vienintelį "teisėtą" ginklu įsigijimo kelią. Imperija visas mūsų pašangas ištrūkti iš narvo laikė neteisėtomis, nekonstitucinėmis, nedoromis. Bet čia jau ne mūsų o imperijos politikų bėda.

Seimo narys K. Skrebys iškilmingame Kovo 11-osios Seimo posėdyje pirmą kartą per ketverius atskirkusios Lietuvos gyvavimo metus aiškiai paskelbė tau tai ir pasauliui, kad pokario metų partizanų vadovybė buvo vienintelė teisėta valdžia Lietuvoje!

Taigi partizanų ginklai įsigytu kovoje su priešu, rasti mūšių vietose slenkant frontui, pirkti iš svetimų armijų kareivių ar atimti iš stribų - visi buvo įsigytu teisėta. Tą patvirtina 1938m. Konstitucijos 133 straipsnis: "Valstybė gyna visi piliečiai" ir mūsų Konstituciją, kurios 3 straipsnis byloja, kad "tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kuriems prievara kėsinasi i Lietuvos valstybės nepriklausomybės teritorijos vienitumą, konstitucine "santvarka".

Taigi tuo, kad būtina įsigyti ginklų, neturėtų abejoti nė vienas valdžios pareigūnas. Apmaudu ir didžiai skaudu, kad pirmasis atskirkusios Lietuvos Parlamentas nesusiprato ar nesuspėjo partizanų kovos paskelbtį teisėta ir šventą tautos savigyna ir padėkoti išliskusiemis Tėvynės karliams už žygius ir pastangas ir deramai pagerbti žuvustus už Tėvynės laisvę. Taip kaip Europoje, kaip visame krikščioniškame pasaulyje elgiamasi. Ne mažlau skaudu suvokti, kad šis, artrasis Parlamentas, jau Lietuvos Respublikos Seimo pastskelbęs, savo priedermės atlikti nepajėgus.

Jis bergždžiai stengiasi tą šventą kovą užmaršinti ir palengva ištrinti iš tautos atminties. Žino, kad nepavyks, bet stengiasi vilktinti, kol išmirę paskutinės iš Sibiro šalčių nukamuoti, mušti ir šaudyti, negalių ir skurdio prislegti paskutinėje laisvės kovų karių ir šimtakrantinė tremtinių šelma. Jie visi pasitinka Kristaus Prisikėlimo šventę orūs ir susikaupę, nepraradę tikėjimo, kad kada nors tauta išsirinks Parlamentą, kuris pagaliau pradės jau ketyeri metai vėluojančius Teisingumo atkūrimo darbus.

Paulius DEMIKIS

Istorija nesikartoja. Prisiminkime!

1938m. kovo 11d. lietuvių pasieniečiai nušauna sienos pažeidėją lenkų kareivį Serafiną.

Lenkų pasiuntinys Taline įteikia Lietuvos pasiuntiniui ultimatumą: "Lenkijos vyriausybė pareiškia, kad ji vienintelį padėties rimtumą atitinkančiu sprendimui laiko tuoju užmegztį diplomatinius santykius be jokios parengiamosios sąlygos. Tai yra vienintelis kelias kaimynystės klausimams tvarkyti. Lenkijos vyriausybė duoda Lietuvos vyriausybei 48 valandas, skaitant nuo šios notos įteikimo momento, šią pasiūlymą priimti, pranešant, kad diplomatinių atstovų Kaune ir Varšuvoje turi būti

akredituoti vėliausiai iki šių kovo 31d." ("Lietuvos aidas", 1938 03 22)

"XX amžius" paraše, jog ultimatumė buvęs straipsnis 3: "Sudaryti sutartį dėl tautinių mažumų traktavimo ir garantuoti Lietuvos lenkų nekluodomą tautinių gyvenimą"; ir dar įdomesnis 5-asis: "Lietuvą turi išbraukti iš Konstitucijos straipsnių, kad Vilnius-Lietuvos sostine". Vėliau buvo paaškinta, kad ši žinia "neatitinka tikrenybės".

Generolas S.Raštikis ultimatumo priemimą įvertino šitaip: "Nors tas sprendimas buvo pareikalautas mus įžeidžianti forma, nors jis buvo išgautas gra santėjimo ir karo komplikacijomis.

kais sudaro sutartis tik savo nuožiūra. Tik patys žino, kam ir kaip skiria kreditus. Savo veikla slėpia, sujungė banką su to patios pavadinimo UAB.

Indelininkai, matydami nešvarią banko veiklą, kreipėsi į prokuratūrą, į Valstybinę banką. Valstybinis bankas 1993m. vasarą, vėliau, lapkričio

nors jis turėjo būti padarytas labai įtempioje atmosferoje, bet mūsų pusėje šiomis aplinkybėmis viršuturėjopalminti ne jausmai, bet šaltas protas" (LA, 1938 03 25).

Lenkijos užsienio reikalų ministras Józef Bek po ultimatumo priėmimo pareiškė: "Dabar yra atviras kelias į normalų draugišką ir kaimynišką bendradarbiavimą".

Balandžio mėnesį į Lietuvą atvyks Lenkijos prezidentas pasirašyti jau parafuotos tarpvilnės sutarties. Jos turinys vienomenė dar nežinomas. Kartais dėl to vienai kitas politikas patriukšmėja.

Kiek toje sutartyje yra Lietuvą žeminančios įvasisios kiekpaslėp-

liko patikrinimus (vadovaujant P. Prakapui) ir vėl konstatavo bankas dirba be pažidimų. Tuo pat metu jau patys banko valdytojai viešai pripažįsta akivaizdžius pažidimimus ("Kauno diena", 1994 01 06).

Sausio mėnesį indelininkai, susirūpinę savo indėlių likimu, būriuoja

mėnesį "tikrina" "Sekundės" banką ir vertina veiklą teigiamai, neranda jokių pažidimų. Tikrintojai net "nesuprantą", kad UAB "Sekundė" ir "Sekundės" banko veikla yra bendra. Tikrintojai nesuvokia, kaip bankas disponuoja indėliais.

Laikešiai, radijas ir televizija reklamavo "Sekundės" banko dosnumą, bet nieko neskelbė apie buhalterinę netvarką, neteisėtas banko operacijas. Užuot kontroliavęs komercinio banko veiklą iš laiku atskleidęs pažeidimus Lietuvos bankas pakartotinai at-

prie, "Sekundės" būtinės. Atsiranda banko prezidento G.Dilio įgaliojimai, darantys indelininkų sąrašus, su kuriais numato eiti į kreditus gavusias firmas ir atsimti pinigus. Kitis kreipiasi į teismą: "Nepolitizuota" LL sąjunga, vadovaujama V. Šustausko, kviečia į mitingą, organizuoja štabą, vienija indelininkus kovai už savo teises. Kaltinamos yadinamosios "dešiniarios pakraipos" organizacijos, kad neva nėra žmonių teisių, šmeičiamų (ne)vardijant dešiniųjų lyderių neva atsiima savo pinigus. Žmonės kreipiasi į Pre-

Juozas Sarkanas - kas jis?

1941m. birželio 22-ąjį prasidėję vokiečių žygis į rytus išgelbėjo nemazą lietuvių šeimų nuo išvežimo į Siberiją. Tuo metu ir mano tėvas sužinojo, kad birželio 27-ąjį būtų išremta ir mūsų šeima. Tėvai buvo paprasti tarnautojai: tėvas dirbo geležinkelio ruožo rašinėje, mama - apygardos teisme. Jokio neskilnojamojo turto ne turėjo; bet abu buvo šauliai. Mama moterų būrio tarybos narė.

Po antrosios bolševikinės okupacijos tikėjomės bedos, bet jis atėjo visai netikėtai. Už karo belaisvių maitinimą patekome aštuoniems iš centro atvykusiuems saugumiečiams į rankas. Saugume išaiškėjo ir daugiau "nuodėmių". Tik Apvaizdos deka šiaip točiai išvengia kalėjimo į Sibiro. Tuojau susiruošiai ir moksločišmo dingstumi pabėgau į namų į Kauna. Bet Kaune ne pātmetu mane surado ir išsivedė į auditorijos. Už buvusi "nusikaltimą" reikalavo, kad sutikčiau tapti Judu. Sukausi kaip įmandydamas, bet... Jaunyste lieka įjunyste, Šokiuse susipažinau su dailiu vaikinu. Susidraugavome, ateidavo į svečius. Ir štai kartą sužinojau, kad jis dirba saugume. Nežinau, ar tai buvo atsitiktinė pažintis, ar jis buvo saugumo pristatyti "angelas sargas". Pasiryžau ir pasakiau jam žinanti apie jo naktinių darbų Žmogus teisinosi, kad vengė rusų armijos, fronto, įstojo į miliciją, o iš ten buvo perkeltas dirbtinių saugumą. Kalbėjo, rodos, nuoširdžiai. Tada nutariau atversti kortas ir aš pasakiau apie savo bėdą, pasišalinimą iš savo miesto, apie tai, kad ir čia, Kaune, ramybės nėra. Jis pažadėjo man padėti. Po kiek laiko pranešė, kad mano reikalus sutvarkės. Ir tikrai - nuo to jaiko manęs niekas daugiau nebepersekiuoja. Su Juozu (toks buvo jo vardas) draugyste greit nutruko, nes aš pagalvojau, kad gal daugiau kas žino, kur jis dirba, ir neįrejau savęs kompromituoti. Bet ir po to dar teko susitikti.

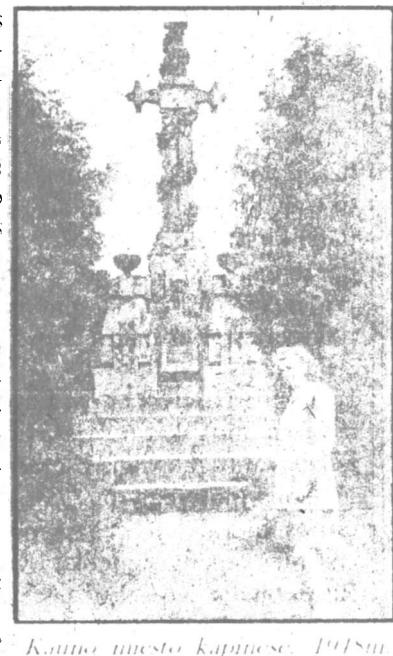
Vytauto prospektė buvusiose kapinėse lapkričio 1-2 dieną (per Vėlinės) rinkdavosi studentai, moksleiviai ir kiti patriotiškai nusitekė žmonės, ypač jaunimas. Giedodavo himnų, religines giesmes, uždegdavo žvakutes ant partizanų ir karių kapų. Miliciai žmones vaikė, vykdavo muštinės, areštai. Kai vieną Vėlinių vakarą mes būrys merginų patraukėme į kapines, prie Igulos bažnyčios mane susiabdomė susinervinęs Juozas ir pasakė, kad jam pavesta iškvesti papildomą saugumiečių būrį, kad tuojo prasidės apsiausnis ir areštai. Perspėjo, kad mes neištume į kapines. Aš pasijuokiau, kad klapčiukas vykdė savo Judo pareigas, ir toliau visos nuėjome kapinių link. Deja, Juozas žodžiai išspildė, tik mums pavyko laimingai paspruktis. Nuo to laiko daugiau jis nebešutikau. Aš tūtame dešimtmetyje vėl teko gyventi Kaune. Atsitiktinai sužinojau, kad Juozas grįžo gyventi į savo tėviškę, Jonavą ir ten mirė.

Mici politiniai kalinių kuriems teko pokario metais perciti kančiu keilius Kauno saugume, gal likimas jus suvede su saugumiečiu Juozu Sarakanu? Kas jis buvo? Idomu buvę sužinoti, koks jis buvo išskiręs. Atsiliepkitė, parašykite redakcijai.

Aldona ČEPULIENĖ

tuvo Respublikos imonijų. Lietuvos banko ir komercinių (akcinijų) bankų įstatymų. Dėl šių prietarinių Lietuvos bankas nekontroliuoja įmonių faktūskai užsiišmančių bankinės veiklos be banko leidimo. Lietuvos banko valdyba porengė Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo pakitimą ir papildymo projektą, įstatymų leidėjai 1993 07 15 priėmė ši įstatymą, tačiau nepareikalavo iš Vyriausybės, o jis iš ministerijų ir savivaldybių nutekėti neoficialių firmų bankinės veiklos. Liudina, kad finansų komitetui ir kitiems Seimo padaliniams mažai rūpi įstatyminė tvarka. Ten daugiau rūpinamas vilkinti teisines tvarkos įvedimą, stabdyti reformas. Atmetas pajamų deklaravimo įstatymas. Nusikalteliai gali ižgyti milžiniškus turtus. "Piramidei" labiausiai rūpi partinis centralizmas ir nomenklaturinis susiklausymas, kad vienai kitas veikėjas nenukris nuo jo viršunes.

Algirdas MARCINKEVICIUS

Kaino miesto kapinėse, 1948m.

Kam priklauso Valstybės atkūrimo nuopelnai?

Seimo nario Kęstučio Skrebio kalba, paskyta Lietuvos Respublikos

Šiandien minime ketverių metų sukaktį nuo tos dienos, kai Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė Aktą "Dėl Lietuvos Neprikalaušomos Valstybės atstatymo". Ketveri metai, atrodytų, labai mažas laiko tarpas, tačiau tai maždaug penktadalis to laiko, kuris likimo buvo skirtas Lietuvos Respublikai. Tos, 1918m. vasario 16d atgaivintos valstybės pakartotinis atkūrimas, įvykęs mūsų kartos akysė, verčia mus pabandyti atsakyti į klausimus: kodėl tai tapo įmanoma? Kam dar priklauso valstybės atkūrimo nuopelnai?

1918 metais atkurtą Lietuvos valstybę po dviem dešimtmeciu buvo okupuota, anksuota ir išnyko iš spausdinutu Europos žemėlapiu. Tačiau ar išnyko ji iš tikrujų? Kai nacių armijos užgrobė Lenkiją ar Čekoslovakiją, Londono veikė emigracines vyriausybės, kurias pripažino pasaulis. Kai sovietų komunistinius režimus aneksavo Lietuvą, JAV prezidentas Ruzveltas pareiškė: "Sakoma, kad Lietuva neteko savo neprikalaušomybės. Yra klaida taip sakyti. Lietuva nėra praradusi savo neprikalaušomybės. Lietuvos neprikalaušomybė yra surukdyta. Laikas ateis, ir Lietuva vėl bus laisva". Ta nustata vadovavosi Vakarų valstybės, toliau pripažančios Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes- valstybės teisinių ir politinių buvimą.

Pati Lietuva, jos piliečiai irgi nesitaikė su okupacija. Pogrindinės rezistencijos grupės jau 1940m. rudenį susibūrė į organizaciją, vėliau žinomą Lietuvos Aktyvistų fronto vardu, o Vokietijai puolant Sovietų Sąjungą ir Lietuvos tautai sukilus prieš sovietinius okupantus, jau antrajā karo dieną buvo sudaryta Laičių vyriausybė, kuri per trumpą laiką atkūrė neprikalaušomoje Lietuvos valstybę. 1945m. pavasarį, lietuvių tautos pasipriešinimui vadovauti valstybės gyvenimui. Laičių vyriausybė buvo suvaržyta ir nacių nepripažista, gyvavo neilgai, tačiau ji buvo Lietuvos valstybės testinumo ženklas. Nepaisydami nacių

okupacijos, Lietuvos piliečiai vykdė neokupantu, o įvairių pasipriešinimo sąjūdžių, 1943m. susijungusiu į Vyriausiąjį Lietuvos išlaisvinimo komitetą, nurodymus. Visų šiuos sąjūdžių veiklos pagrindas taip pat buvo Lietuvos valstybės testinumas.

Po karo, Sovietų Sąjungai antrąs iškūrė Lietuvą, teisinius valstybės testinumus neišnyko. Vakaruose veikė visas Lietuvos valstybės politinio gyvenimo spektras- partijos, spauda, mokyklos, o pirmiausiai- diplomatinis korpusas, juridiskai ir politiskai atstovaujantis Lietuvos valstybei. Demokratinės pasaulio valstybės toliau nepripiąžino Lietuvos aneksijos. Kaip 1953m. vasario 16- osios progą pareiškė JAV valstybės sekretorius Džonas Fosteris Dalesas: "Atsisakydam pripažinti Pabaltijo valstybių inkorporavimą į Sovietų Sąjungą, Jungtinį Valstiją vyriausybė išreiškia Amerikos žmonių išsiskiriamą, kad valstybių, didelių ir mažų, santykius turi tarkyti teisingumas ir teise".

Lietuvoje valstybės testinumą įkūrė rezistencija. Pats ginkluotas pasipriešinimas buvo atsakas į neteisėtą okupacijos režimą, o jo vadovai buvo vienintelė teisėta Lietuvos valdžia, pripažintanti Lietuvos Respublikos įstatymus ir reikalaujanti iš Lietuvos piliečių neprapažinti jems smurtu pirmestos okupantų valdžios. Iš tikrujų bent keletois metus visoje Lietuvos teritorijoje SSRS įstatymai praktiškai neveikė.

Kova buvo sunki. Isteigtais Sovietų Sąjungos kompartijos padalinys LKP Maskvos nurodymu vykdė tautos genocidą, organizuodamas masinius trėmimus ir žudynes. I Lietuvą buvo mėstos NKVD divizijos, tačiau, masinius tautos pasipriešinimui palaužti pricerikė ne vienerių metų.

Jau pačioje antrosios Sovietų okupacijos pradžioje, 1945m. pavasarį, lietuvių tautos pasipriešinimui vadovauti buvo sudaryta Lietuvos išlaisvinimo taryba, poto- Vienybės komitetas, o 1946m.- Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdis ir Vyriausasis Lietuvos atstatymo komitetas. Šios

organizacijos, atstovaudamos ne tik partizaniniams judėjimui, bet ir politinėms organizacijoms: taip pat įkūrė Lietuvos valstybės testinumą.

Šiame sukoncą 45 metų nuo svarbios Lietuvai datos, 1949m. vasario 16d. įvyko Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio tarybos posėdis, priešmės deklaracija, kurios kelis straipsnius norėjau pateikt išėjimui:

1. LLKS Taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949 II 10 nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai. (...)

2. LLKS Tarybos ir Prezidiumo būstine yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka- demokratinė respublika.

4. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, neprasikaltusiems lie туvių tautos interesams.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis įstatymas yra susijęs su žemės ūkiu, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje neprikalaušomo gyvenimo pradžioje".

Šią deklaraciją pasiraše Jonas Žemaitis-Vytautas, LLKS Tarybos prezidiumo pirmininkas, J. Šibaile-Merainis, L. Grigonis-Užpalis, B. Lietis-Naktis, P. Bartkus-Žadgaila, V. Gužas-Kardas, A. Grybiras-Faustas. Nė vieno jų nėra šan-

dicētarp gyvujų. Posėdžiaudami prieš 45 metus, jie žinojo, kad pasmerkti žūciai. Tačiau, penkerius metus pralaidę pasipriešinimo kovoje, jie žinojo dar viena, svarbesnį dalyką- kad jų kova nėra beprasmė, nes jie atstovauja Lietuvos valstybei. Jų kova- tai Lietuvos valstybės kovą prieš svetimą užpuoliuką ir vidaus kolaborantus.

Toks buvo turbūt paskutinis ir vi-

sapusiškas visą Lietuvą apimančios pogrindinės Lietuvos vyriausybės pa-

reiskimas. Ginkluotas pasipriešinimas dar po kelerių metų buvo palaužtas, tačiau beveik dešimtmjetį trukusi kova padėjo pagrindą būsimajam tautos atgimimui ir valstybės atkūrimui.

Operacijos metu sulaikytos RÖ-

MANSKIO giminaites- Stasė VIZBA-

kilių iš ūkininkų-buožių.

3. Vytauto rinktinės ūkio skyriaus viršininkas Vitas KRUNKAITIS, Antano, slapyvardžiu Herbas, gimės 1927m. Vilkaviškio apskrifties Keturvalakių valšiaus Geistriškių kaime.

Iš bunkerio paimta:

1. Automatų - 2 vnt.

2. Pistoletų - 3 vnt.

3. Šovinių - 650 vnt.

4. Rašomojų mašinelių - 1 vnt.

5. Radijo aparatas - 1 vnt.

6. Įvairių rinktinės štabo dokumentų, dominančių operatyviniu požiūriu.

Operacijos metu sulaikytos RÖ-

MANSKIO giminaites- Stasė VIZBA-

kių iš ūkininkų-buožių.

RAITE ir Eleonora VIZBARAITE.

LSSR Marijampolės apskrities MGB sk. virš. pav. majoras ANTONOV

MGB VK 353 ŠP 5 ŠK vadas

leitenantas AVRAMENKO

Marijampolės apskrities MGB sk.

op. posk. virš. majoras MITRONINK

MGB VK 353 ŠP 5 ŠK eilinis ser-

žantas AKULOV

Namo šeimininkas ROMANSKIS

Vėstaš akto kopijos, kurias sudare

Marijampolės apskrities MGB skyriaus

vyr. leitenantas Korotkov. Šiam dokumente kai ką reikia paaiškinti plačiau.

Cia rašoma, kad Vizbarų sodybo-

Seimo iškilmingame posėdyje 1994 03 11

Ką reiškė rezistencija ateičiai?

Rezistencija beveik dešimčia metų atitolino visuotinę tautos sovietizaciją.

Rezistencija išgelbėjo tautą nuo prievertinio rusifikavimo ir išlaikė demografinę situaciją, palankią būsimam tautos atgimimui.

Rezistentų kančia ir kova, atskleista, atėjus Atgimimui, padėjo tautai susivokti ir apsispręsti.

Visuotinė tautos atgimimas Sajūdžio laikais, atvedęs į Kovo II-ąją, yra svarbiausias šios rezistencijos rezultatas.

Pastaruoju metu gana daug rašoma apie pokarių, apie tremtinius, partizanus, apie NKVD ir MGB veiklą, naikinant partizaninį judėjimą. Tačiau rašoma lyg ir iš šalies, dažnai neatsisakant sovietinės tezės, kad pasipriešinimas buvo beprasmis, kad jis viso nereikėjo, kad geriau būtu buvę tau-

tai iš karto kapitulioti, išsaugant jėgas taikiam kurybiniam darbui. Tokių balsų stiprėjimas- tai resovietizacija, kuriai vėl turime priešintis.

Dar nėra tikrosios pasipriešinimo okupantams istorijos- istorijos, parašytos iš vienos, Lietuvos piliečio akimis, ir parodančios, kad tauta tokiu būdu ne tik išreiškė savo nesutikimą su okupacija, bet, svarbiausia, rezistencijoje ir pogrindžio vadovybėse glūdėjo juridinius Lietuvos Respublikos teisines, ir būtent jie buvo teisėta valdžia Sovietų Sąjungos okupuotoje Lietuvoje. Ir kad kito kelio, kaip pasipriešinimas, lojaliems valstybės piliečiams, jei jų šalį okupuoja agresorius, ir negali būti. Yra didelė klaida ir nedėrėtū manyti, o juo labiau teigti, kad ta butaforija, tas maketas, kuris vadinosi LSSR, buvo valstybė- valstybė, iki ginkluotasis pasipriešinimas buvo užgniaužtas, tci- tėtė politinė saviraiška ir dorovinė valdžia buvo ne Maskvos skiriamai republikinės įeilimės victiminkai, o tie, kurie teisė Lietuvos valstybės diplomatių užsiensje, o Lietuvos laisvas žodis, Katalikų Bažnyčios kronika, žmogaus teisių gynimo grupės. Lietuvos laisvės lyga ir Lietuvos persitvarymo sąjūdis. Tai ir buvo laipteliai į neprikalaušomos valstybės sukūrimą.

je žuvo ne Stumbras, o Algimantas, anksčiau turėjęs Skydo slapyvardį. Čekistai stengdavosi kuo tiksliau nustatyti nukautų ar užmuštų partizanų, o ypač jų vadų, asmens tapatumą. Sunku patiketi, kad šiuo atveju jie būtų suklydę. Kita vertus, visos trys se-serys Vizbaraitės teigia jų tėviškėje žuvus Stumbrą. Juozas Romanskis, tardomas žaurumu pagarsėjusio tar-

dytojo K. Svirskio, teigė jo sodyboje žuvus Algimantą. Buvusio "Šešupės" kolūkio pirmininkas Juozas Miežlauskis gerai atsimena, kad tą pačią sau-

sių 20 dieną Vyšniaiukio kaimo gyventojo Juozo Aleksos sodyboje ka-

reivai aptiko kluone įrengtą bunke-

ry, žmogus kalbėjo, kad ten slėpėsi Petras Terza. Vytauto rinktinės štabo adjutantas ir žvalgybos viršininkas, Jis nepasidavė priešui gyvas. Bunkerį išsprogdino. I Marijampolės milicijos kiemą ketvirtuoju lavono neatvežė. Gal partizano kūnas buvo sudraskytas? Visi Stumbrą pažinę atsimena jį kaip išprusu, labai apsiaiškiai, mėgstantį paflilosuoti žmogų. Kalvarijos valsčiaus Molinės kaimo Molinionių sodyboje partizanai buvo įsirengę bunkerį, pavadinę "Geležiniai vartai". Partizanų ryšininkė Albina Malinionytė- Žibutė prisimena Stumbrą- liesoką

Edmundas SIMANAITIS

Ir trečia, raudonų saugumo dokumentai, o ypač minėtasis aktas, akiavaidžiai rodo, kad vienoje pusėje žūt-būtinę kovą tėsė Lietuvos laisvės kovotojai, o kitoje- neriboto didumo okupantų ginkluota karinė jėga. Mitas apie "klasių kovą" Lietuvos ir propagandinis tauškalas apie pokario metais neva vykusį "pilielinį karą" sklaidosi kaip dūmai.

(B.d.)

Iš Sūduvos krašto istorijos

grindimis buvo aptiktas bunkeris, kuriame buvę banditai pasipriešinę ginklu, buvo nukauti (ubity- rus.), atpažinti ir pasirode esą:

1. Vytauto rinktinės vadas Kazys GREBLIKAS, Baltraus, gimės 1913m. Marijampolės valsčiaus ir apskrities Narto kaimo, slapyvardžiu S. 1 kalas, kilių iš ūkininkų- buožių.

2. Vytauto rinktinės štabo viršininkas, jis taip pat ir rinktinės rikiuotės skyriaus viršininkas Jurgis VASILIAUSKAS, Juozo, slapyvardžiu Algimantas, 38 metų, gimės Kalvarijos valsčiaus ir apskrities Trakų kaimo,

Baudėjai surašė tokį dokumentą:

1994m. balandis

TREMINTYS

6

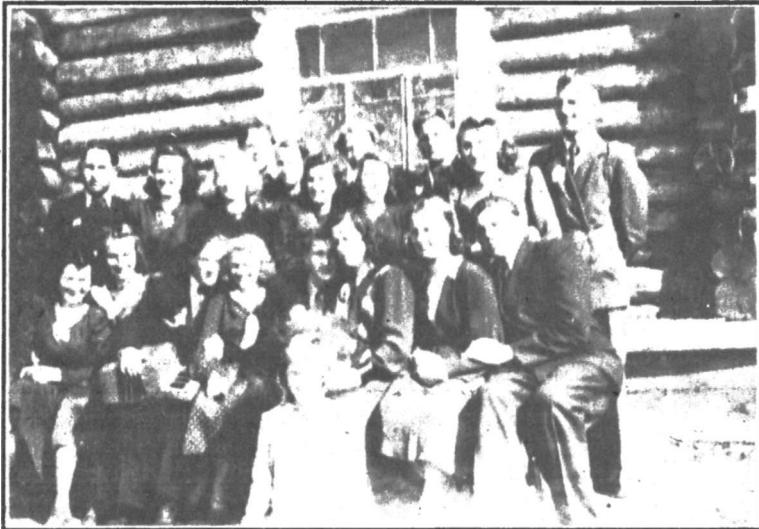
(Pabaiga. Pradžia Nr. 5)
Žiemą prasidėjo medienos paruošimo darbai. Pjovėme medžius rankomis. Pradžioje pjovėme beržus. Darbo norma vienam žmogui - 6 kub.m.

Pirmais metais žmonės bandė

begti į Tėvynę. Išbėgo Eugenijus Alabavičius. Sugavo jį jau Lietuvoje, grąžino atgal, nuteisė trejiems metams dalaugario. Bėgo mano brolis Vytautas

nai, grįžo čia į Krasnojarsko kraštą pas savo tėvelius. Romas Rudzinskas grįžo su sulažytomis kojomis (dabar jau miręs infarktu).

Seseris Virgilijos vestuvės Sibire

su draugais Jurgiu Pacinkoniu, Sergienium Šalaševičiumi. Pagavo juos Ačinsko stotyje. Bėgo Petronė Kizelevičiūtė su Miliuviene. Irgi pagavo. Visi buvo teisiami, visi gavo po 3 metus lagerio. Lageris - kagery! Petrutė grįžo po 3 metus - sulažyta koja, luoša. Vėliau dar buvo ruso išprievertauta ir baisiai nukankinta.

Kai kurie mokiniai, 1946m. tremtini-

žiomą jauni vyrai dirbo krovėjais; pirmais metais - ne tik vyrams, bet ir jaunoms merginoms tek davdirbtis sunkų darbą ištisomis paromis. Nakties darbas buvo ypač pavojingas, daug susižeisdavo, susilaužydavo kaulus. Krovimo darbuose žuvo Ramauskas.

Kartą mus, krovėjus, užklupo vpač šalta naktis. Mašinos užšalo.

Lietuvių hetuvių susibūrimas Suraloje. Mano sesuo Danutė su akordeonu, šalia - aš, tarpdury - mano sesytės Irutė ir Romutė, muzikantai - V. Urmanavičius, A. Akuockas, J. Sujeta; stovė Ivaškevičius ir Budrevičius

Jie gyveno tarp mūsų

Marija Šerelienė turėjo 4 sūnus, posūnį ir podukrą. Gyveno Jodžiūnuose (Ukmergės raj.). Jų sklypas buvo tik 1,5ha. Už 4000Lt nusipirko 6ha iš Ramoniškių ūkininko Stasio Gumbaragio ir laikinai susikraustė gyventi į jo pirtį. Podukrą išleido į marčias, sudėjusi kraitį, posūnį išleido užkuriu, davusi pakinkytą arkli. Šeima buvo labai dora ir darbštī. Savo rankomis pasistatė gyvenamuosius ir ūkinius pastatus. Visi namiškiai buvo aprengrę iš avii vilnos ir linų Marijos pagamintais rūbais. Ji verpė, audė, siuvo, nes nupirkti neturėjo už ką. Keturi berniukai, tvirti kaip ąžuolai, taisdavo valgį, skalbdavo, ganydavo ir dirbo prie savo statybų.

Naujose trobose šeima jau galėjo žmoniškai gyventi, berniuk-

kai suaugo. Staiga karas sudegino viską iki pamatu, o kolektyvinė pasigrobė visą žemę. Šerelai vel visi prisiglaudė S.Gumbaragio pirtelėje. Berniukai ėmė slapstytis nuo mobilizacijos į sovietų kariuomenę. Pirtelėje išsikase bunkerį ir ten gyveno, angą slėpdami šuns būda ir prie jos prišišu sunim. Žmonės nustebė, kad Šerelai sunį jau turi, anksčiau jo nelaikydavo, nes patys vos pramisdavo.

Gal trejus metus motina kaip įmanydamas globojo savo vaikus bunkeryje. Aplinkiniai manė, kad jie kariuomenėje, matydavo tik jauniausiąjį Adolfą. Jis mokesi Lyduokių septynmetėje. Kartą, pašauktas į Vidiškių miestelį atsakyti, kur broliai, dingo. Žmonės kalbėjo, kad jis išejo į mišką paš brolius.

Skrebai senai ieškojo Šerelių. Vis dažniau ēmė sukinetis pirtelėje.

Petrutės Kizelevičiūtės laidotuvės

ngalėjo važiuoti. Mes, 6 lietuvių - vyrai ir aš - sukūrėme laužą. Mašinų nesulaukę, užmigome. Staiga girdžiuojokas. Nagi Juozo Urmanavičiaus visas kailinių skvernas nudeges, o mano veltinis. Atsistojau - ir liko basa koja. Laimė, kad jau švito ir baigėsi mūsų pamaina. Šiaip taip vyrai popieriais apriso man koją ir parėjau namo.

Manu sesute Danute niekaip nesisekė įvykdinti normą, nors, rodos, stropai triūsdavome ištisą dieną. Mus nuolatos bardavo. Kartą antrą valandą nakties prikelė iš miego, pašaukė

kare, naktimis - atskaitos, pasitarimai, susirinkimai. Vienas mano vyro meistras nei skaityti, nei rašyti nemokėjo,

juos prilaikyti, išleisti iš barakų - neprarasti darbo jėgos... Žinoma, buvo uždrausta apie tai kalbėti. Nepaisant draudimo, visai mūsų "Sibiro Lietuvių" tai buvo pranešta. Visi džiaugėsi, atgimė viltis pamatyti tėvynę.

1957m. grįžome abu iš sesute Danute į Lietuvą, bet tėviškė nesutiko manęs svetingai: neleido giminajame mieste prisiregistravoti. Sesuo Kazimiera, kalėjusi trejus metus Marijampolės kalėjime, taip pat nebuvu prisiregistravoti, per 24 val. milicijos įsakymu turėjo išvykti iš Lazdijų. Apsigyrveno Alytuje. Aš apsigyrvenau pas tetą Veisiejus. Po kelių dienų Veisiejų milicia pareikalavo išvykti. Vykdomojo komiteto pirminkinas Sinica, pasūstalo viršininkas Sakalauskas nenorėjo manęs registravoti. Kai daviau Sakalauskui kyši (50 rb.), priregistruavo vienam mėnesiui. Po mėnesio vėl varė iš Veisiejų. I darbą taip pat nenorėjo priimti. Pagaliau įdarbino mokine kooperatyve. Dirbau buhalterinį darbą, bet atyginimo gaudavau vos 35 rb. Netrukus ištiekėjau, persikėlome gyventi į Lazdijus. Norėjau dirbti, tačiau partkomas nesutiko - žiūrėjo į mane kaip į didelį nusikaltelį. 1964m. Laz-

Onutės Maksimavičiūtės vestuvės. Krasnojarsko kr.

Liudvinavičiai eina lankytis motinos kapo

į kontorą. Išplūdė mus abi ir dar porą mergaičių, įsodino į mašiną, pribau-gino, kad veža į šiaurę, pas baltąsias mėškas. Atvežė mus į Saralo rajoną. Per naktį prasidėjome šaltame prie-buty, o ryta grąžino mus į Cibulus. Po poros dienų seserį Danutę paėmė dirbtį į kontorą, o mane paskyrė pa-ruošti sąskaitininkę. Seserį Virgiliją iš-vežė tarnauti pas kariškį į gyvenvietę Gidra. Jai buvo 14 metų. Čia ji labai vargo - prižiūrėjo du mažus vaikus, karyę. Maža to, tas kariškis dar késino-si sesutę išprievertauti. Sesutė šiaip taip iš čia ištruko, o motina su victimine valždžia turėjo nemalonumų.

O man prasidėjo naujas gyvenimas. Dieną - bégiojimas po miškų, va-

tik parašą šiaip taip suraitydavo. O komanduoti mokėjo. Kartais atvež-davo į taigą, kur né barakų nebūda-v. Tekdavo patiemis pasistatyti gyvenamuosius būstus.

Stalinui mirus, gyvenimo sąlygos pagerėjo. Lietuviai pamažu prasigy-

dijouse su pagyrimu baigiau medicinos seserų kursus, įsidarbinau. Esu dėkinga tuometiniam vyr. gydytojui Andreikai ir gydytojui Tutliui, kurie laikė mane lygiateise piliete. Ir dabar dirbu medicinos sesele. Dar ir mano trys seserys įgijo Lietuvos medicinos

Geriamo arbata

veno: įsigijo karvučių, statėsi geresi-nius namus. Jaunimas tuokėsi, gimė vaikai. 1956m. žiemą, per vieną pasita-riimą sužinojau paslapči. Ją pasakė "Lespromchozo" direktorius: "Reikia gerinti sąlyga specatkeldintiesiems,

Kartą, darydami kratą, durtuva atsitrenkė į kietą daktą po grindimis. Rado ir angą iš lauko. Atsivedė artimiausią kaimyną S.Gumbaragį ir liepė jam lėsti į bunkerį. Šiam atsisakius, į vidų metė granatą. Bet bunke-ryje gyventojų jau nebuvavo. Nebuvavo ir motinos. Ji éjo per žmones ir sutartą vietą atnešdavo valgio savo vaikams. Ji prisaké, jiems išeinančių į mišką, niekada neplėškauti ir neskriausti gyventojų. Jokių nusikaltimų šie 4 vyrai ir jų motina nepadarė. Mykolas žuvo Valų miške, Jonas - Nu-tekose, o Alfonso ir Adolfo likimų lig šiol niekas nežino. Manoma, kad Alfonsas žuvo netoli Žemaitkiemio.

Išauginusi ir praradusi 4 sūnus, Marija Šerelienė éjo per žmones, kuo kam padédama, kol jégos leido. Gyvenimą baigė Jasuliškių internate (senelių prieglaudoje). Velionės prasymu, palaidota Lyduokių kapinėse.

Slabada, Ukmergės raj.

Albina NAVICKIENĖ

1994m. balandis

IREMINTYS

7

Sunkus kelias į laisvę

Mano témai Ardinskai buvo ūkininkai, turéjo 9 ha žemės, augino trejetą vaikų. Aš, Emilia, buvau jauniausia. Gyvenome Biržų raj. Paskratiškių kaimme. Lankéme Varniūnų mokyklą. Gerai prisimenu 1944-ųjų rugus 11 dieną. Iš mūsų kaimo ir apylinkių varė virus i sovietinę armiją. Paémé ir abu mano brolius - Joną ir Petrą. Varė juos kaip gyvulių bandą iš Biržų iki Panevėžio pésčiomis. Po méniesio témai gavo laiskutį. "Téveliai, apsistojome Jarceve ir mirštame badu". Visi verkéme. Lapkričio méniesi gavome vél laiškelį - jau broliai parvežti į Lietuvą, tarnauja Padradėje. Tévelis, nieko nelaukęs, pasikinké porą arklių, pridėjo pašaro ir maisto badu mirštantiems kareiviams. Kai vakare sulauké iš darbų parvarytų sūnų, pažinti jų negaléjo - taip buvo išsekė.

Gruodžio méniesi pas kaimyną küléme. Atbégusi teta skubiai pakvieté eiti namo. Mes su mamytė paskubéjome ir pamatéme brolius Joną ir Petrą. Jie priminé gyvus lavonus, rūbai - pilni utelių. Visą naktį prakalbėjome. Nebeiskentė bado, jie iš Padradės pabégo. Prasidéjo vargo, baimés dienos ir naktys. Prieš 1945m. šv. Veilės atéjé trys stribai visus mus labai kankino. Mamytė rėžé per galvą su šautuvo buože. Ji nugriuovo. Téti išvedé į kiemą, paklupdė, šové, bet pro šali, o mane pastaté prie sienos ir liepė bučiuoti atkištą automata. Pasakiau: "Šauk, bet nebučiuosi..." Broliai ir kiti bendražygiai slapstydamosi vasarą tarp gubų, miškelyje. Nešdavau jiems valgyti. Miškelyje buvo bunkeris. Ten gyveno daugiau kaip 30 partizanų. Enkavedisi pradėjo sekti mūsų kiemą.

Jau nebėtoli tie laikai

Buvusi LKP dabar valdančioji LDDP partija, hasdien žūlėja: vis mažiau varžydamas griauna Lietuvos valstybingumą, niekina nepriklausomybės idėją. Sudaromos puikios sąlygos veikti kenkėjams, tokiemis tarybų Lietuvos aktyvistams kaip V. Petkevičius ir kiti. Jau daromos kratos pas Lietuvos laisvę gynusius, Lietuvai atsidavusius žmones.

Taigi turbūt jau nebėtoli tas laikas, kai vél jie mus, buvusius politinius kalinus, o ir naujosios kartos Lietuvos laisvęs gynėjus susodinė į prekinius vagonus, o gal net ir pésčiomis vareys (kaip jie kartais nesidrovi pasakyti) i tolinais Sibirą. Juk tranzito reikalus jie su "broliškaja" rytu kaimyne gerai moka derinti.

Nesiduokime užliūliuojami LDDP kalbomis apie tariamą padėties stabilizavimasi, gelbkémime savo tévynę, kol dar ne vél.

Niekas mums nepadės, jei patys savęs negelbésime.

Algirdas Jonas KUJALIS

Krata éjo po kratos. Partizanai turéjo pasitraukti.

1946m. kovo 18d. sušlapę, pavargę partizanai užėjo į Mikeliškių kaimą pas Kutrą išsidžiovinti drabužių. Kutra nuvažiavo į Biržus ir pasakė savo sūnui, o tas pranešė rusų įgulai ir stribams. Partizanų išdavikui buvo paskirta premija. Bet gyvų jų nepaéme. Broliai nusišové. Kartu žuvo Albinas ir Antanas Vaitaičiai iš Štakinių kaimo, Petras Indriliūnas iš Mickūnų kaimo, Kostas Kéželis iš Pajukniškio kaimo. Šių Lietuvos gynėjų kūnai dvi dienas išgulėjo ant gatvės grindinio Biržuose, paskui juos nuvežé į žvyrduobes ir sumeté kaip gyvulius, neužkasę žemėmis.

Elžbieta Kuntrimienė, kuri gyveno mėlynarne barake ir viską matė, naktimis juos užberdavo sniegus. Barakas nuo žvyrduobų buvo per 100 metrų.

1948 m. gegužés 22 d. iš mūsų namus pasibeldé ginkluoti stribai. Perskaite dokumentą, kad mūsų šeima tremiamā į Sibirą. Lièpė rengtis, pasiūmītik būtiniausius daiktus.

Panevėžio geležinkelio stotyje ešelonas stovėjo dvi paras, verké moterys, klyké vaikai. Mus suvaré į gyvulinį vagoną. Čia jau radome daug vyru, moterų, vaikų, senelių. Kefetą dieną negavome né lašo vandenės. Ypač sunku buvo vaikams ir seneliais. Vežé trisdešimt parų. Pagaliau pasiūkėme "tikslą" - Irkutsko sr. Golometés raj. Gorodoko kaimelį. Mažame kambarėlyje gyvenome 6 žmonės. Dirbome miško pramonės ūkyje. Mes, jaunos margaitės - Emilia, Jukonytė, Valentina Vaitaitė, Birutė Danesevičiūtė ir aš buvome prikabinėtojos. Dirbome sunkiai tris pamainas, o valgyti nebuvó ko. Pardavéme

paskutinius drabužius, mainėme į bulves, miltus. Bet maišto vis neužteko. Tévelis Juozapas Sibre mirė, tesulaukęs šešiasdešimt ketverių metų. Dešimt tremties metų atémé iš mūsų sveikatą, dalį gyvenimo. Mes, lietuvių, išvérēme badą ir kančias, nes buvome vieningi, guodémés vienas kitam savo vartais, padéjom kuo galédami. Sekmadienio vakarais jaunimas susirinkdavo, dainuodavo lietuvių liaudies dainas. Vakarėliuose susidraugavau su lenku Genadijumi Kozirevskiu. Sibire ir susituokėme, gržome į Lietuvą. Kartu su mums pabégo iš tremties mario motina Marija. Bet nebuvó kur gyventi, nes mūsų sodybą kolūkis payvertė vištide, o name augino viščiukus. Teko gyventi Pasvalyje, tik po kurio laiko vél gržome į Biržus. Dirbau Pabiržės kolūkyje karvių valytoja.

1980 metais tragiskai žuvo mano vyras Genadijus. Dabar gyvenu pas dukrą Vitą, dainuoju tremtinį chore, giedame per šermenis prie mirusiuų. Neužmirštame iš mario brolių bei jų bendražygį, kurių kaulai guli Biržų žvyrduobėse. Ten iškilo didingas paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę partizanams. Visada čia žydi gélės.

Noriu paklausti, ar daug laimes, džiaugsmo ir turtų užgyveno tie, kurie šaudé nekaltus žmones, trémē juos į Sibirą. Tegu amžina gėda lydi stribus, kurie vidurnakčiais vertė kryžius, sprogdino paminklus, niekino tautos šventoves. O juk ne vienas šiandien dar šliaužioja po šventą mūsų Lietuvos žemę.

**Emilio ARDINSKAITĖS
pasakojimą užraše
Imantas KALĖJAS**

Biržai

MUMS
RASO

Ko bijote?

Pažvelkime į istorines mūsų tautos žaizdas ir pačios LDLP paklausime - "Tai kas jūs? Kokiu vardu pasivadinsite rytoj, norėdami nusimesti dabartinę savo kaltę už Lietuvos griovimą? Kai bégote nuo atsakomybės už 50 metų organizuotai vykdoma Lietuvos nakinimą ir homo sovieticus auginimą, SSKP pavadinimą pasikeitė į LKP, o netrukus - į LDLP. Ką padarėte zero savo rinkėjams, kad jie pajustų, jog išrinktoji valdžia jais rūpinasi? Baigsite privatizuotis, sugriausite nepriklausomos Lietuvos pamatus ir tada jais pasirūpinsite? Kompetentingai meliodamai jūs visur laimite, nedaug beliko jums to vargo: bankai savi, žemė ir jos privatizuotojai taip pat partijai savi. Gaila man jūsų, "broliai", ką beveiksste paskui?

Apsilvérėte grotomis savo išmintingiausiajų Seimą, visų išrinktų apsaugai pulkus policijos pasišaukėte, baigiate užčiaupti laisvą spaudą, radiją ir televiziją. Jad metas jūsų paklausti ko bijote, ponai? Sava apgaules, melo! Juk Lietuva jus išrinko, kad eitumete su tauta, o ne prieš ją.

Antanas RUKŠYS

Koks Kosto Liuberskio-Žvainio likimas?

Kostas Liuberskis-Žvainys gimé 1913m. Žagarės valsč. Stungių kaime. (Mokiausi su juo Žagarės "Saulės" gimnazijoje, net viename suole sédėjome.) Iš mažens jis buvo Lietuvos patriotas. Dar neturėdamas 20-ies metų išstojo į Lietuvos kariuomenės aviacijos puskarininkų mokyklą, baigęs gavo puskarininko laipsnį. Kaip geras lakūnas liko tarnauti aviacijos dalinyje Kaune. Vėliau Šiaulių aviacijos dalinyje Zokniuose buvo paaukštintas į viršilas. 1940m. sovietams okupavus Lietuvą, K. Liuberskis' pasitraukė iš kariuomenės ir išvyko į Šiaulių, vengdamas jkliūti į raudonąją armiją. Vokiečių metais slapstėsi nuo mobilizacijos į frontą. 1943m. jis man sakė: "Tausokime jėgas. Pasauliniai budeliai Stalinas ir Hitleris nusilps, atkursime Lietuvą".

1944m. liepos mén. raudonieji sadistai vél okupuoja Lietuvą. K. Liuberskis apsigyvena Skaisgirio valsč. Ramoškių k. 1948m. iš valsčiaus ateina 3 stribai į Ramoškius ir išsivaro Kostą į Skaisgirį. Du užsuko pakelui pas gyventoją, o trečasis, varosi suimtaji. Kostas staiga iš jo išmušė automatą ir ištumė į griovį. Sėdo raitas ant pasitaikiusio arklio ir nuojo.

Istojo į partizanų būri. 1950m. jis su draugais užsuko į Ramoškius. Sirgo plaučių uždegimui. Radęs prieglobstį pas vieną Danylių kaimo gyventoją, gydési. Viena medikė man papaskakojo, kad ji leido jam vaistus. Pasveikės vél iškeliavo pas partizanus. Nuo tada Kosto Liuberskio-Žvainio man neteko sutikti. Tik 1958m., kai gržau iš lagerių, Šiaulių KGB manęs apie ji klausinėjo. Išsigyniau, kad tokio nepažystu. Iš tardymo supratau, kad apie Kosto Liuberskio-Žvainio likimą jie neturi jokių žinių. Nežinau ir aš. Gal parašytumete "Tremtinui"?

Tadas DANTA

Šiauliai

Sušelptųjų sąrašais naudojosi KGB

1946-1949m. mokytojavau Vadaktų (dabar Radviliškio raj.) pradinėje mokykloje. 1948m. gegužés pabaigoje apylinkes nusiaubé didieji trémimai. Po dienos kitos, eidamais Sidabravą per didelį, prie pat miestelio esantį sodą, pamačiau prie kiekvieno medžio priريštą po karvę, arkli ar avi. Gyvuliai tik rėkia šaukia, visa gerkle. Prie kelių karvių tupi moterys, melžia. O toks senelis ir sako: "Prakeiktos skrebienės, tik melžia ir melžia, bet žolés nepaduoda". Praėjo dar kelios dienos - vél aš pro ten-einu. Sodas tuštutėlis. "Geroji" valdžia gyvulius vagims išdalijo. O po viena obelimi - besitampantis peralkęs sartis. Mane pamatęs, bando sužvengti. Pagailo gyvulio, bet pabijoja atrišti. Nuėjau pas apylinkés sekretorių ir išklojau, kad arklio kankinti nevalia. Sis leido man ji vestis į bandyti atserti mokyklai. Sunkiai bepaeinanti parsivedžiau, bet, porą trejetą savaičių pievutėse prie mokyklos paganytas, skaniau pagirdytas, atkuto. Vėliau ir mokyklos aplinka jis man padéjo tvarkyti, žvyrą vežioti, balas užpilti. Deja, po poros méniesi atėjo žmogus su valdžios rašteliu ir arkli atémé. O po méniesi kito - mane į miliciją. O milicioje - enkavedistas laukia. Ima gražiai kalbēti ir sako - tau pädėjome, turi ir mums padeti. Išsitrukia iš okupacinės valdžios ką nors gavusiuju sąrašą ir pagal jį imasi darbo savo naudai. Man sako: "Kiekvienai žinutė mums yra svarbi. Duosiu tau slapyvardį, kuriuo pasirašinėsi". Pastumia popierius lapą ir ragina parašyti pasižadėjimą. Aš nustembu ir bandau paaikiinti, kad jokio arklio neturiu. Papasakojau tam saugumo karininkui, kad arkli buvau gavęs atserti ir laikinai mokyklos reikalams pasinaudoti. Pásakiau, kad atidaviau ji žmogui pagal raštelį. Tada karininkas leido eiti namo.

Bet neilgai vaikščiojau žvyruotais mokyklos takeliais - 1949m. kovo pabaigoje mane ištremé 10-iai metų į Sibirą.

Anicetas IMBRASAS

Ramygala

Prašome paliudyti apie šiuos rezistencijos dalyvius, norincius gauti rezistencijos dalyvio pažymėjimą: Antanas Meškauskas, Emilia Meškauskienė, veikė Anykščių raj.; Monika Šidlauskienė, Vladas Kirsny, Angelė Jakusevičienė, Stanislava Baltušnikienė, Stanislava Kirsniénė, Jonas Čeponiš, veikė Panevėžio raj.; Juozas Tribušauskas, Petras Černius, Bronislovas Juospaitis, Petras Gataveckas, Bronislovas Grigonis, Vytautas Pivoriūnas, Antanas Šiménas, veikė Panevėžyje.

Atsiliepimus prašome siūsti Rezistencijos dalyvių teisių atstatymo komisijai, Laisvės al. 36, 3000 Kaunas.

1994m. balandis

TREMINTINYS

8

IVYKIAI

ŠILALĖS raj. Kovo 6d. po šy. Mišių Kvėdarnos bažnyčioje savivaldybės salėje surengtas LPKT sajungos, Krikščionių demokratų partijos ir Tėvynės Sajungos Šilalės skyrių atstovų susitikimas su apylinkės gyventojois. Buvę rajono tarybos deputatai A. Bartkus, J. Linkevičius ir S. Radavičius papasakojo apie padėti Šilalės taryboje ir paaikino, kodėl jie padėjo mandatus. Krikščionių demokratų partijos rajono pirmininkė J. Romienė kalbėjo apie partijos rūpesčius Šilalėje. LPKTS Šilalės skyriaus pirmininkas K. Balčiūnas- apie rajono tremtinių problemas, Lietuvos vidaus ir užsienio politiką, ypač pabréždamas, kokį pavojų Lietuvai sukelia karinis rusų tranzitas per Lietuvą. Be to, jis priminė ir 1920m. lenkų invaziją į Lietuvą, paaikirlo, kodėl sutartyje su Lenkija reikia įvertinti Želigovskio avantiūrą. Susirinkime aptarti rinkimų klausimai.

ŠILALĖS raj. Kovo 11d. Kvėdarnoje po šv. Mišių, kurias už Lietuvą aukojo parapijos klebonas R. Vėlavičius, LPKTS Šilalės skyrius prie Didžiojo Lietuvos kunigaikštio Vytauto paminklo surengė šventinį minėjimą. Jį atidarė skyriaus tarybos narė R. Šimkūnienė. Padeklamavusi proginių eileraštį, jis apibūdino Kovo II- osios reikšmę. Apie Nepriklausomybės atkūrimo Akto svarbą kalbėjo Šilalės Dariaus ir Girėno vidurinės mokyklos direktorius Jonas Linkevičius. Pajūrio apylinkės viršaitis Stasys Radavičius priminė Lietuvos kelią į ši juridinį Aktą.

Kvėdarnos tremtinių choras giedojo Lietuvos himną, "Marija, Marija", padainavo tremtinių ir partizanų dainų.

ŠILALĖ. Kovo 11d. šv. Mišias aukojo vikaras V. Rima. Bažnyčioje, sugiedojus Lietuvos himną, Tėvynės Sajungos Šilalės skyriaus pirmininkas A. Bartkus pasveikino susirinkusius. Nepriklausomybės akto signataras P. Giniotas prisiminė pavojus, kuriuos patyrėme po Kovo II- osios. Seimo narės E. Kunevičienė sveikinimus šilališkiams perdevė jos igaliotinis V. Bielskis Kalbėjo naujasis rajono Sajūdžio pirmininkas J. Linkevičius ir kiti. Minėjimas vyko bažnyčioje, nes... kultūros namai dar ne visai mūsų.

Keštutis BALČIŪNAS

KLAIPĖDA. Kovo 20d. konservatorijos salėje įvyko chorų pasirengimo Pasaulio lietuvių dainų šventei atrankinė perkausė. Dalyvavo ir Klaipėdos tremtinių choras. "Jūs jau esate būsimosios dainų šventės dalyviai", - pasakė Klaipėdos tremtinių chorui žurnas Albinas Petruskas. Aidėjo džiaugsmingi klausytojai ir choristų plojimai.

Vėliau mūsų vadovas Vytautas Saikauskas pasiūlė šią dieną laikyti Klaipėdos choro gimimo diena. "Dainavome ir iki šios perkausės, bet kvalifikuoto įvertinimo neturėjomė", - sakė jis.

Ona PADVARIETIENĖ

Maloni popietė

ŠIAULIŲ raj. Naisių kaimo yra literatūros muziejus, įsikūręs dvarininkų Zubovų palivarko centre. Buvusio pirmininko Č. Karbausko dėka kapitaliai suremontuotas pastatas šiandien jau priima lankytojus. Svečių knygoje mirga nuoširdūs padėkės žodžiai muziejaus darbuotojams.

Naisių muziejus jau turi savo tradicijas. Viena jų- gavėnios popietė, kai bendrai maldaus susirenka kaimo gyventojai. Ir šiemet kovo 10d. vyko tokia popietė, kurioje dalyvavo skyriaus politinių, kalinių ir tremtinių giedotojai.

Muziejaus direktorė B. Stumbrienė parodė ekspoziciją, papasakojo apie Šiaulių rajono rašytojus, dailininkus. Paskui bendrai maldaus susirinkome muziejaus svetainėje. Malonu, kad šiame renginyje dalyvavo ir mokiniai. Maldaus vadovavo Lygumų klebonas. Jis papasakojo apie gavėnios prasmę, artimo meilę.

Už malonią popietę nuoširdžiai dėkome muziejaus darbuotojams, o "Tremtinio" skaitojuos kviečiame aplankytis Naisių muziejų. Šiam nuošaliam Lietuvos kampelyje pamatysite tikrai įdomių dalykų!

Marija RIMKIENĖ

!!!! ATSLIEPKITE!!!!

Prašau atsilepti šių mano suminėtų žmonių gimines ir artimuosius. 1945.01.21 išmesti parašuota į Lietuvą (iš Vokietijos, Frankenhagen).

ŠEREIVA. Alfonsas BLIEKA, Juozas MIKALIŪNAS, PLUNGĖ.

Iš Subačiaus: Juozas ALEKNA, JOTKEVIČIUS, Povilas TOLUŠIS,

Kazys VIČENAS, ZOZA, BANIŪKSTIS.

Iš Šimonių: Vincas JANUŠKEVIČIUS, Ipolitas LUKOŠEVIČIUS,

ŽEKONIS, Anicetas LAUŽIKAS, Bronius URBONAS.

1945.05.02 grįžtant iš Vokietijos, Anklomo miesto, pereidami frontą, žuvo du broliai studentai (atrodė, dvynukai) BALČIŪNAI, kilę nuo Kauno (iš Rokų k.). Su Balčiūnais žuvo ir KETURAKIS, taip pat nuo Kauno.

Pateko į rusų armiją: leitenantas nuo Kupiškio VAITIEKŪNAS ir VYŽINTAS nuo Užpalų.

Juozas PAČINSKAS, Birutės g. 7, Ukmergė; tel. 53505.

Ada PAULAUSKAITĖ 1948-1950m. kalėjo Komijoje, Intos 4-ajame lageryje. Jos ieško Elena BIRAITĖ-KREIVENIENĖ, gyv., Pašilės 50-27, 3031 Kaunas, tel. 756329.

Dekojaime

Kaseliūnui- 100 USD (iš Filadelfijos, JAV);

Nuoširdžiai dekojaime LDKTS Šukių skyriui,

atsiuntusiam maisto KGB rūmų budėtojams.

LDKTS Klaipėdos skyrius dekoja p. Albinai Šlepenei

už auką- 440 Lt.

Labai dėkoju už straipsnį "Jie mūsų pergalei užaugino vaikus" ("Tremtinys" 1994 Nr.4). Jame aprašyta man gerai žinoma Alfonso Rinkūno šeima, jos liūdnas, bet garbingas likimas. Su šia šeima susipažinome pokario metais. Mūsų pavardės vienodos, bet mes ne giminės. Mano tėvai, kaip ir daugumas ūkininkų, rėmė partizanus. Sodyboje Molėtų raj. Videniškių apyl. Baltadvario kaimė dažnai lankydavosi Alfonsas Rinkūnas, retkarčiais ateidavo sūnus Vladas-Vėtra su savo bendražygiais. Laikinai pas mus gyveno Eleina (ji slapstėsi nuo stribų). Mano tėtis, pamenu, vežė gydytoją iš Molėtų garsiąją M. Apéikytę sužiestam. Vladui.

1948m. Videniškių miestelyje valdžia įkūrė valsčių. Ten apsigyveno stribai ir rusų kareivai. Jie pas mus dažnai darydavo krasas. Tada ryšiai su A. Rinkūno šeima beveik nutrūko, nes pas mus jiems lankytis buvo pavojinga. Vėliau mano tėvų ūkis buvo nubužintas, turtas konfiskuotas, namas nugriautas. Mes, šeši asmenų šeima, apsigyvenome skirtingose vietose, slapstėmės nuo trėmimo. Iš giminių sužinojome, kad žuvė Alfonas, sūnus Vladas, mirė duktė Eleina. Apie kitų šeimos narių likimą sužinojau iš Jūsų straipsnio.

Gal žinote smulkiau apie šios šeimos narius, kur jie žuvo, kokioms aplinkybėmis, gal atsimenate tikslenes žuvimo datas? Norėčiau sužinoti Jadvygos adresą.

Jūsų aprašyta Marytė Švainickaitė aš mačiau Molėtų miestelio aikštėje (tada mokiausi Molėtų gimnazijoje), bet nepamenu, kai kartu su ja žuvo Audra ir Šiaudė. Šiuos partizanus aš iš matymo pažinojau.

Gal parašytumėte "Tremtinio" apie partizanų Šalino, Titnago ir Švėturio likimus?

Su pagarba

Milda RINKŪNAITĖ

Juų neklauskime

"Tremtinio" 5-ame numerijoje perskaičiau Sigito Kajoko straipsnį "Norėčiau paklausti". Ar ne beprasmis tuos klausimus kelti dabartiniams valdžios vyrams? Maža to, sakyčiau, kad taip mes lyg ir pateisinate juų buvimą valdžioje. Turbūt nekelkirne jieins tų klausinų, o geriau svarstykimė, kaip, kokias galimais būdais greičiau iš jų valdžios išsivaduoti. Štai jie, nesiskaitydami su jokia moraile, per jėgą savo žinogų paskyrė prie KGB archyvų. Kaip tik štio jie ir siekia, kad nereikėtų atsakyti į gerb. S. Kajoko keliamus ir kitokius klausimus.

Juk jie- buvusios, sovietinės valdžios palikuonys ir, vadovaudamiesi lenininiu principu "kuo blogiau, tuo geriau", nori kurti neosovietinę santvarką, sugražinti mus į naują imperiją.

Tad, mieli broliai, kiek leidžia mūsų jėgos ir sugebejimai, švieskime liaudi, kaimo žmonės, kad būsimieji rinkimai jau būtų kitokie. Stenkimės, kad greičiau galėtų įvykti pirmalaikiai Seimo rinkimai. Tik tada galėsime laukti atsakymų į minėtame straipsnyje keliamus klausimus.

Algirdas Jonas Kujalis

paramūsienės mūsų Sajungai:

p. Brioniui V. Krokiui- 200 USD (iš

Filadelfijos, JAV); p. Jonui

Medellin, JAV).

Kaseliūnui- 100 USD (iš

Švieskime liaudi, kaimo žmonės,

atsiuntusiam maisto KGB rūmų budėtojams.

LDKTS Klaipėdos skyrius dekoja p. Albinai Šlepenei

už auką- 440 Lt.

PO TO, KAI RAŠĒME

Su Žemaitijos savanoriais

Perskaitės "Tremtinje" Nr. 4(109). J. Puodžiaus straipsnį "Iš tremties sugrįžusi vėliava", noriu pridurti, kad aš, pasvalietis Jonas Vilimavičius su kitaš šio krašto vyrais 1944m. pasitraukė iš Pasvalio į Žemaitiją. Istojo į 1-ajį Žemaitijos savanorių pulką. Autorius mini, kad buvo Plikšių dvare, Sedoje. Ir aš ten buvau, tik nežinojau, kad tarp mūsų yra toks šaunuolis, kuris taip garbingai pasielgs su vėliau.

Pirmasis Žemaitijos savanorių pulkas kovojo prieš Maskvos bolševizmą ir Vokietijos hitlerizmą. 1944m. liepos pradžioje pulkas iš Plikšių trumpam persikelė į Telšius. Iš Telšių pasuko Šiaulių link. Apsistojo Ventos pakrantėse tarp Mažeikių ir Šiaulių. Įsitvirtino fronto pozicijas, įsikasė apkuras ir bandė atremti okupantų puolimą. Po pirmos kautynių nakties vienas karys buvo sunkiai sužeistas į galvą. Man teko jį nuvežti į sanitarijos punktą. Vėliau pranešė, kad mirė. (Nežinau, kur palaidojo, nežinau ir pavadės.)

Nuo Ventos teko persikelti į Sedą. Ten buvo įsitvirtinę 3-as batalionas. Buvo 3-os kuopos trečio būrio antrajame skyriuje antrasis šaulys- kulkosvaidininkas.

1944m. spalio 7d. Sedoje buvo lemingas. Naktį 2-asis skyrius buvo paskirtas patruliuioti Sedoje. Patruliavome labai trumpai. Gavome įsakymą dviem skyriams vykti į žvalgybą nuo fronto linijos į priešo pusę. Spalio 8-osios ryta bolševikai pradėjo puolimą. Abu skyriai paleidome pavojaus raketas. Į Sedą riedėjo bolševikų tankai. Jiems priartėjus, mūsų kariai iš priešankinių pabūklų sunaikino keletą tankų. Kautynių įkartsje žuvė 3-ojo bataliono vadas, kapitonas (pavardės nežinau) ir pasvalietis eilinis karys Antanas Šlekta. Neatlaikius puolimo, pulkas traukėsi į vakarus (pro Kretingą, Klaipėdą, ties Šilute persikelė per Nemuną), patekome į Karaliaučiaus zoną. Teko važiuoti per Teplūvos, Laguvos ir Karaliaučiaus miestus.

Pulkas buvo performuotas į pionierių batalionus. Juose išbuvoome iki karo pabaigos.

1945m. Vasario 16-osios minėjime Vokietijoje su trispalve ir aš dalyvavau, nežinojau, kad trispalvė atnešta J. Tarvydo.

Frontui siaurėjant, nemaža lietuvių pateko į Danicą, buvome bolševikų apsuptu prie jūros. Karui pasibaigus, Helio nerijoje patekome bolševikams į nelaisvę. Prasidėjo lagerio gyvenimas. 1945m. spalio mėn. iš Gardino lagerio lietuvių, latviai ir estai buvome išvežti į Komiją, Uchtos lagerius.

Labai sunkus pasirinkimas- kovoti prieš du priešus. Buvo pasirinkę išnaudoti vokiečių ginklus ir kariuomenę prieš bolševikus. "O" paskui išvyti vokiečius iš Lietuvos. Taip Lietuvos savanoriai kovojo ir 1918-1919m.

Gerb. J. Tarvydai ir kiti Žemaitijos 1-jojo pulko kariai, parašykite "Tremtinui", gal aš, netūksiai ką prisiminiu.

Žemaitijos fronte du kariai važlavo į Viešvilius parvežti daliniui maisto. Miške iš pasalų juos užpuolė bolševikų banditai. Vienas karys žuvo, o antras pabėgo. Mačiau, kaip žuvusiojo viduriai buvo kulkų sukapoti. Karys palaidotas Ketūnų bažnytkaimyje. Pavardės nežinau, gal atsileptų žinantiųjų.

Jonas VILIMAVIČIUS

Brazdžiogalė, Pasvalio raj.

Ar mums LDDP atsako?

Skaitydamas laikraščius, taip pat ir mūsų "Tremtinį", dažnai randu įvairių pareiškinimų, reikalavimų, kuriais kreipiamasi į Seimą, Prezidentą ar Vyriausybę. Ar mes gaunaime atsakymų į juos? Ar gavome nors vieną teigiamą atsakymą? Okupacijos metais, net paraše į Maskvą, kartais gaudavome teigiamą ar neigiamą atsakymą. Dabar, valdant LDDP partijai, įsigudrūta neatsakinėti. Pavyzdžiu, kai daugybė organizacijų rašė protestus dėl V. Skuodžio paskyrimo, ai gavo nors vieną atsakymą. Tikrai negavo! Visi reikalavimai turbūt sumetami į stalčius, o gal ir į dar blogesnę vietą...

Mūsų latstovų "višūnės" neprima. Mes esame Lietuvos piliečiai, tai jie turi atsakyti į visus pareiškinimus, jeigu laikosi Žmogaus teisių deklaracijos. Negavę atsakymo per mėnesį, turėtume kreiptis į Konstitucijos Teismą. Atsimušus iš kai ką į sieną, galima būtų kreiptis į Hagos tarptautinį teismą.

Dabar kai nie